

LŐRINC György

Magyar iskola – nemzetközi színvonal

Gondolatok a táncművészképzésről

2017. február 1-jétől a Magyar Táncművészeti Egyetem elnevezést viseli a Magyar Táncművészeti Főiskola, amely 1950–1990 között Állami Balett Intézetként működött.¹ Az egyetememé váláshoz évforduló is kapcsolódott: az intézmény 2017. március 17-én ünnepelte Lőrinc György (1917–1996) alapító igazgató születésének centenáriumát, aki 1950–1961 között állt az Intézet élén. 1950–82-ig balettmesterként oktatott is, végzős évfolyama négy alkalommal volt (1959, 1963, 1972, 1979). A Magyar Állami Operaház Balettgyűjtésének igazgatójaként 1961–77 között a társulat személyi összetételét és repertoárját világszínvonalra fejlesztette. 1994-ben a Magyar Táncművészet Szövetsége első alkalommal neki és a Pécsi Balettet alapító Eck Imrének ítélte oda az Életműdíjat.²

Az alábbiakban válogatást közlünk Lőrinc György írásaiból, azzal a céllal, hogy bemutassuk gondolatait a lényegében a semmiből létrehozott, s a hazai művészeti felsőoktatásban egyedülálló modellt (általános iskola, gimnázium, kollégium, felsőoktatási alap- és mesterképzés) meghonosító intézményről. Az első szöveg közvetlenül az iskola indulása után, az utolsó a harminc éves alapítási évfordulón jelent meg. A leírtak öszinte felelősségérzetet sugallnak, tükrözik az intézmény eredményeit és gondjait, s egyéb szempontból is magukon viselik a kor lenyomatát, ezért szóhasználatukon nem változtattunk.

(1952)³

A balett-táncosok iskolai kiképzésének abban a korban kell megtörténnie, amikor a test még fejlődésben van és így könnyen alakítható, formálható. Mire egy táncos fizikuma teljesen kifejlődik, iskolai tanulmányainak is be kell fejeződnie. (A művészet minden más ágában a legintenzívebb iskolai tanulmányok éppen ebben az időben, érettségi után kezdődnek el.) Ez a körülmény nagyon nehéz feladat elé állítja a balett-táncos növendékeket és a balett-pedagógusokat egyaránt. A 17-18 éves fiatal balettművész színpadra megy, tehát nemcsak technikai, hanem művészi szempontból is érettnek kell lennie és a művészi munkához szükséges alapvető műveltséggel kell rendelkeznie.

Az Állami Balett Intézet, amely 1950 szeptemberében nyílt meg, céljaul tűzte ki, hogy a dolog természetéből eredő nehézségekkel megküzdve szakmailag jól képzett, szocialista művészeket neveljen.⁴ A gyermekek a második általános osztály elvégzése után kerülnek be az intézetbe. Felmerülhet a kérdés, miért nem hamarabb? Azért nem, mert a legelemibb balett gyakorlatok helyes elvégzése is igen komoly figyelmet, akaraterőt és tudatosságot igényel. Erre pedig a nyolcévesnél kisebb gyermekek – egy-két kivételtől eltekintve – nemigen képesek. Nyolc- kilenc éves korban a gyermekek még eléggé hajlékonyak és már eléggé értelmesek ahhoz, hogy az egyszerű balett gyakorlatokat elsajátítsák.

A növendékek, mielőtt bekerülnek az intézetbe, felvételi vizsgán mennek át. A felvételnél előbb orvos vizsgálja meg a jelentkezőket. (...) A további vizsgálatot a szaktanárok végzik. Megfigyelik a jelentkező testalkatát és arányait. Tánc szempontjából különösen szembevetendő alkati hibák: rövid láb, O-láb, magas vállak, rövid nyak, nagy fej és domború hát. Kisebb hibák: X-láb, bokasüllyedés, csapott vállak, szűk mellkas, homorú hát – ha nem túlzott mértékben jelentkeznek. A szaktanárok ezután megvizsgálják a jelentkező ízületeinek kilengő képességét és tágságát, az ugróképességét, illetőleg ruganyosságát. Megfigyelik egyszerű járás és futás közben. Itt megnyilvánul a mozgás természetes bája, könnyedsége, ruganyossága, felszabadultsága, ügyessége – vagy ennek az ellenkezője. Végül megfigyelőképességét és ritmusérzékét teszik próbára. A kiválókat jelentkezők egy balett-órát kapnak, s ekkor dől el végleg, ki marad benn az intézetben. Az 1951/52. tanév felvételi vizsgáját 1951 júniusában tartottuk. Körülbelül ezer jelentkező közül húsz fiút és huszonkét lányt vettünk fel. A felvételi vizsga eredményesnek bizonyult, tekintve, hogy a növendékek nagy többsége ez ideig igen szép eredményt ért el. A felvett növendékek bekerülnek az intézet első táncévfolyamába és az általános iskola III. osztályába. Tantárgyaik: naponta egy óra klasszikus balett, hetenként két óra történelmi táncstánc, egy óra ritmika és egy óra zenei előképző. Emellett végzik az iskolát naponta négy 40 perces órában.

Ebben az évben a kislányok és a kislányok mindennapos kemény munkával küzdenek meg a helyes tartásért, a „kifelé forgatásért”, a leszorított lábfőért, az átfeszített térdekért, a leggyengébb ugrások pontos megoldásáért, megalapozva a későbbi évek munkáját. Az első év anyaga nem nagy, de azt a körülbelül harminc gyakorlatot, amelyet megtanítunk, nagyon pontosan, a legapróbb részletekig kidolgozottan kell tudniuk. A legkisebb fejmozdulat is pontos és tudatos kell, hogy legyen. A gyermekeknek ebben a precíz és tudatos munkában nagy gyönyörűségük telik. Szemléltetést ők maguk is örülnek a pontosságuknak és a tudatosságuknak. Ha valamelyik gyermek hibásan végez egy gyakorlatot, a többiek pontosan meg tudják mondani, milyen hibát követett el. Tudják, hogy mire kell törekedniük. A klasszikus balett gyakorlatoknak kitűnő nevelő hatásuk van. Első perctől kezdve figyelemre, akaraterejére, önfelelemre és tudatosságra nevelnek.

Vannak gyermekek, akik első perctől kezdve jól dolgoznak és kihagyásaik, visszaeséseik oly jelentéktelenek, hogy azokat alig lehet észrevenni. Viszont vannak olyanok, akiknél nagy ingadozások tapasztalhatók. Ezek a gyermekek sokszor lepik meg a pedagógust. Akad olyan, aki félévben nagyon gyenge, év végére pedig kitűnő. Van olyan is, akinek igen jók az adottságai, de nincs elég akaraterője, nem bír eléggé koncentrálni és ezért nem ér el eredményt; az év elején jól indul, de az év folyamán fokozatosan lemarad a többi mögött. Előfordul ennek az esetnek fordítottja is: aránylag gyöngébb fizikai adottságok mellett a növendék nagy akaraterejével és tehetséggel szép eredményt ér el. Az első év végén már kialakul a pedagógus véleménye az egyes gyermekekről. Az év végén egy bizottság vizsgáztatja a növendékeket és szükség esetén az alkalmatlanokat eltávolítja az intézetből. (...) Nagy baj, ha a gyermekek egészséges ösztönét a szülők helytelenül befolyásolják. Megtörténik, hogy a szülők erősködnek: minden áron táncos vagy táncosnő legyen a gyermekből. Ebben az esetben meginog a gyermek józan ítélete, egészséges ösztöne.

A második évben már sokkal nehezebb a balettnövendék munkája. Ebben az évben kezdi el működését az Operaházban. Megkezdődnek a délelőtti próbák és az esti fellépések. A balettórák száma kilencre emelkedik. Tehát napi egy óra helyett napi másfél órát gyakorolnak. A többi óra és tantárgy száma változatlanul marad. Így folytatódik ez a harmadik és negyedik évben is. A harmadik évben kezdenek el a növendékek zongorázni. A zongoratanulással még közelebb kerülnek a zenéhez, ami annyira fontos a táncnál. Nagy hasznát veszik később an-

nak, ha a zenét, amelyre táncolnak, maguk is le tudják játszani, s ezen keresztül világosabban látják a zene felépítését, ritmusát, a frazírozásokat stb. és nincsenek állandóan a zenekísérőre utalva.

A második és harmadik év csöndes, szívós munkával telik el. Fokozatosan készülnek elő a nagy ugrásokra és forgásokra. Sokat foglalkoznak egyensúlyi feladatokkal. A harmadik évben úgyszólván az egész rúdtréninget, középen, már féltalpon csinálják. A negyedik évben már kezdenek forogni és megjelennek az első nagyobb ugrások (...). Ebben az évben nagyon fontosá válik a derék és a kézfő mozgása. Az első három év iskolás tartása kezd feloldódni, a mozgások kifejezőbbé és folyamatosabbá válnak. (...)

Történelmi társastáncban az első négy év folyamán megtanulják a növendékek a XIX. század összes társastáncait (...). Ritmika-órákon, miután megismerkedtek az ütem, tempó és ritmus különböző elemeivel, elkezdik elemezni a balett gyakorlatokat és történelmi társastáncokat ritmikai szempontból, majd megadott ritmusokra maguk keresnek és állítanak össze lépéseket. Ezáltal a mozgás ritmusa, a zene ritmusa és a kettő egymáshoz való viszonya alaposan tudatosodik bennük. A zeneelméleti órákon megismerkednek a melódiával, a kísérettel, a többszólamúsággal, valamint a zenei formákkal. Az ötödik évben új periódus kezdődik: a történelmi társastánc-órákat felváltják a karaktertánc-órák. A karaktertréning mellett a növendékek néptáncokat tanulnak, magyar, szovjet táncokat és más népek táncait. A néptánc jellege sokkal jobban különbözik a balettől, mint a történelmi társastáncé, ezért kezdjük el a karaktertánc tanítását később. Két olyan különböző stílus, mint a balett és a néptánc egyidejű tanulása megzavarná a kezdő gyermekeket. A kisgyermek izomzata különben sem elég erős még a karakter- és a néptánchoz. Az ötödik évben a növendékek 13 évesek, ekkorra már eléggé előrehaladottak a balettben és alkalmasak rá, hogy elkezdjék a karakter- és néptánc tanulmányaikat.

A balettben az ötödik év folyamán nagyon kell vigyázni a precizitásra; a negyedik évhez képest a mozgások felszabadításában egy kicsit vissza kell tartani az iramot. A tizenhárom éves gyermekek, akik már bizonyos tudásra tettek szert, hajlamosak rá, hogy túlzásokba essenek. Ilyenkor a pedagógusnak nagyon szigorúan kell megfognia növendékeit, mindenben megkövetelve tőlük a pontosságot és az önuralmat, különben a mozgások ebben az évben teljesen elromolhatnak, ezt pedig a későbbiek folyamán már nagyon nehéz helyrehozni. Az ötödik évben a battirozások, forgások, nagy ugrások, amelyeket a negyedik évben már elkezdtünk, előtérbe lépnek és technikailag kemény feladat elé állítják a növendékeket. A kar, a fej és a derék bizonyos mértékig már a negyedik évben felszabadulnak. Mindezt most összhangba kell hozni. Itt csak úgy lehet eredményt elérni, ha a pedagógus a legkisebb pontatlanságot sem engedi meg a növendékeknek. Talán ez a legválságosabb és legharcosabb év, pedagógus és növendék számára egyaránt. Ebben az évben a növendék bizonyos fokig mentesül az operai szereplések alól, ami szükséges és hasznos (gyermekszerepekhez nagy, felnőtt szerepekhez még kicsi).

Hatodik évben a növendékek úgyszólván már minden lépést, ugrást, forgást tudnak. Ebben az évben már tizennégy évesek és befejezik általános iskolai tanulmányaikat.⁵ (...) A hetedik, nyolcadik és kilencedik évben egészen új tantárgyak jelennek meg a tanrendben. (...) Elkezdik az adagio-emeléseket, a forgásokat és ugrásokat a partner segítségével. Tanulnak színészi mesterséget. (...) Mint melléktantárgy szerepel a vívás és a maszkírozás. Az utolsó három évben a balettórák száma bizonyos fokig csökken. Újra fellép a történelmi társastánc, azonban most már a régebbi korok táncait tanulják (a XVI., XVII., XVIII. századból). (...) A kilencedik év végén nyilvános előadáson kell bemutatkozniuk a végzősöknek a szakemberek és a nézőközönség előtt. A tizenhét éves fiúk és leányok színházhoz szerződnek.⁶ A színház, a színpad már nem új nekik. Ismerik a rendszeres és fegyelmezett munkát. (...)

A Balett Intézetet népi demokráciánk hozta létre: az ötéves terv gyermeke. Komoly feladatok állnak az intézet előtt, amelyeket jól kell megoldani. Ha ezeket jól oldja meg, nagy mértékben előre lendíti majd a magyar szocialista táncművészetét.

(1955)⁷

Komoly munka áll mögöttünk. (...) És hogy nem volt hiábavaló, bizonyítéka ennek, hogy tavaly, az első alkalommal vizsgázott növendékeinket kivétel nélkül szerződtette az Operaház.⁸ A fejlődés és a további munka most már könnyebb lesz, mert a négy év alatt kiépített alapokra támaszkodhatunk. Mikor 1950-ben elindultunk, csupán egy balett terem állt rendelkezésünkre, nem voltak kialakult módszereink, nem volt összeforrott tantestületünk. Ma már az intézet keretein belül általános és középiskola működik, szépen felszerelt tantermekkel, ebédlővel, szertárral, könyvtárral. Szép fekvésű, kényelmesen berendezett diákotthon áll a vidéki növendékek rendelkezésére. A tánctanítás alaposan kidolgozott munkamódszerekkel folyik a hat balett-teremben. Az intézet tanárai munkaközösségben dolgozzák ki a tananyagot, amit jegyzetekben fektetnek le. (...) A fejlődés biztosítéka az a magas igényű és szigorú követelmény, amit önmagunkkal és növendékeinkkel szemben támasztunk. Az első évfolyamtól kezdve lelkiismeretes, fegyelmezett munkára neveljük növendékeinket és bizony elég nagy azoknak a száma, akiket az intézet vizsgabizottsága eltanácsol e pályáról. Feladatunk az, hogy táncművészeket adjunk a táncművészetnek és ezért nem lehetünk elnézőek a közepes teljesítményűekkel szemben. A vizsgák szigorúak – de tanárnak és növendéknek egyaránt érdemes az eredményekért keményen megdolgozni.

(1980)⁹

Nem tudok elfogulatlanul írni a Balett Intézetéről. Életem utolsó harminc éve összeforrt az Intézet harmincéves múltjával. Nem tudok az Intézet érdemeiről és eredményeiről írni, mert alszerénység lenne úgy tennem, mintha nem tudnám, hogy részem volt elérésükben. De a problémákról szívesen írok, abban a reményben, hogy megoldásukat szolgálalom. (...)

*

Az Intézetnek nincsen „háza”. Amikor létrejött, rögtön volt keze-lába és főleg didaktikája, de feje fölött nem volt „háza”. A megnyitó ünnepséget a szabad ég alatt tartottuk, egy udvaron. A munkát a Szentpál-iskola¹⁰ földszintes kis épületében kezdtük el 1950 szeptemberében. Az általános iskola és a középiskola tantestülete a Lovag utcai iskolában ütött tanyát, mint megtört „vendég”, a vidéki növendékeket pedig egy Petőfi Sándor utcai bérház egyik üres lakásában helyeztük el. Így indultunk, de tudtuk, hogy ez az állapot csak rövid ideig tart. Akkor már folytak az átépítési munkák az Intézet jövődóbeli „házán”, a Vörösmarty utcában, a Zeneművészeti Főiskola régi, akkor üresen álló épületében. A nyár folyamán beszereztük azokat a hatalmas vastraverzeket is, amelyek a hat méter magas díszterem kettéosztásához szolgáltak volna. Azonban telefonon egy utasítást kaptam – mikor is?, szeptember végén vagy október elején? –, hogy az építkezést azonnal hagyjuk félbe, az épületet át kell adnunk az ÁVH-nak.¹¹ Dr. Kenyeres Ágnes fősztályvezető, Intézetünk szívbéli barátja éppoly keserű szívvel adta az utasítást, mint ahogyan mi fogadtuk. „De kaptok helyette másikat, hamarosan!” – mondta vigasztalóan. És jóvoltából kaptunk is a Benczúr utcában egy szép, kétemeletes villát. Kicsi volt, de volt! A használható helyiségekbe rögtön beköltöztünk, a többiben folyt az átépítés. A „balett-teremben” zene- és táncszó mellett szerelték a fűtőtesteket. Ekkor már hűvösre járt az idő, november lehetett. Röviddel ezután – talán november végén – újabb telefonutasítást kaptam: a Benczúr utcai épületet ki kell ürítenünk a Kínai Nagykövetség részére. Ezúttal a Külügy volt a „nagyobb kutya”.

Ezután már nem vártam arra, hogy új épületet kapjunk. Elindultam keresni a „jó szerencsét” az Operaház környékén. A Benczúr utcai kivonulás után több évfolyamunk tető nélkül maradt, a tanítást pedig nem hagyhattuk félbe. Végül ráakadtam egy alkalmatlan alkalmatos-ságra. A volt Opera kávéház akkor éppen üres helyiségeit szálltuk meg.¹² Felhúztuk a redőnyöket, kinyitottuk az ajtókat – utólag engedélyt is kaptunk rá – és beköltöztünk. (Az öreg, rozszant kazánok nem akartak működni eldugult kéményükkel. December volt.) A módszer bevált. Nyáron a volt Upor kávéházból lett raktárhelyiségeket szálltuk meg a Dreschler-palotában, szemben az Operaházzal és berendeztük iskolának.¹³ (...) E házban – szerencsés kutatók – találtunk a félemeleten még néhány üres helyiséget. Az iskola „zsbongójából” lépcsőt vezettünk fel a félemeletre, és „nyitottunk” két balett-termet.

Az évek teltek és az évfolyamok szaporodtak: újabb helyiségekre volt szükségünk. Ezért beköltöztünk az Opera kávéház fölött egy régi tánciskola termébe, a Dreschler-palotában pedig Nádas Ferenc volt balettiskolájába. Az öntevékenység bevált. Vidéki növendékeinket beköltöztettük a Duna-parton álló, kicsit romos és üres kolostorépületbe, amelyet a pálos rendiek építettek pitoreszk, neoromán stílusban.¹⁴ Nem bántuk volna, ha fűteni is lehetett volna benne! Ezzel az akcióval tulajdonképpen az Intézet minden részlegét elhelyeztük. Rosszul. Minden szempontból átkozottan rosszul. Mindezt pedig csak ideiglenes szükségmegoldásnak tartottuk. (Az Opera kávéház megszállása valóban ideiglenesnek bizonyult. Az épületet egy adott pillanatban sürgősen el kellett hagynunk, hogy helyén megnyílhasson a Román Kultúra Háza. És a Balett Intézet pattogott, mint egy futball-labda: a kiköltöztetett részleg a Nemzeti Galéria néhány kiürített kiállítótermében dolgozott,¹⁵ majd átköltözött az Intézet céljára épített (!) Kazinczy utcai négy balett-terembe, amely lebontásra vár, mert a leendő Madách Imre sugárút vonalába esik.)

Rossz volt az Intézet szétszórtsága, veszélyes a növendékek órák közti közlekedése, rosszak a balett-termek és az iskolatermek. Értették ezt jó szándékú hatóságaink, ezért úgy döntöttek – még a hatvanas évek végén –, hogy az Állami Balett Intézet megkapja a Semmelweis utca és Kossuth Lajos utca sarkán lévő házat. Más hatóságok azonban ezt az épületet nem tartották az egészségügyi szabvány előírások szerint megfelelőnek. Így ebből a palotából a Szovjet Kultúra Háza lett. Ezek után a felettes hatóság egy kacsalábon forgó palotát álmodott a Rózsadomb tetejére – távol a földi valóságtól. Hiszen a Balett Intézetnek nem a Rózsadombon, hanem az Operaház mellett van a helye. A terv álmodói úgy gondolták, hogy majd mini-buszok szállítják az operaházi próbák és intézeti órák között ide-oda a tanárokat és a növendékeket. Ezután kiderült, hogy a telek talaja annyira sziklás, hogy az épület kivitelezése horribilis összegbe kerülne. Így a terv megvalósításához hozzá se kezdtek.

*

Magyarországon 1950 előtt nem volt önálló állami táncművészeti iskola. Az Állami Balett Intézet lett az első. Az alapokmány azt a feladatot tűzte az Intézet elé, hogy legmagasabb fokon képezzen táncművészeket. A Népművelési Minisztérium a feladat megvalósítása érdekében az ország legjobb szakembereit nevezte ki főiskolai státusba. Az intézményt azonban nem lehetett a Magyarországon kialakított iskolarendszer egyik kategóriájába sem besorolni. Így semleges nevet adtunk a gyerekeknek: „Intézet” lett belőle. És vártuk a fejleményeket: az Intézet növendékei a kilencéves képzés során elérik-e azt a színvonalat művészetükben, amit a színművészek, zeneművészek vagy énekesek érnek a maguk területén, főiskolai képzésük után?

Az első évtized tapasztalata azt bizonyította, hogy az Intézet megfelel az alapokmány követelményének. Az Intézet besorolhatóvá vált a főiskolák közé, mert legfelső fokon képezte növendékeit. Az „elvi” egyetértés az akkori Művelődésügyi Minisztérium és az Inté-

zet vezetősége között megvolt. De a megvalósítás mindig egy ici-pici paragrafusba ütközött. Miközben a pro és kontra érvek között bolyongtunk, kormányzatunk egy szép napon a főiskolákat egyetemi rangra emelte.¹⁶ Így egy énekes egyetemet végzett, míg egy táncos – mit is? – hát mondjuk, valami intézetet, amit az ország hivatalos helyein nem „jegyeznek”. Mi, elfogult táncosok úgy gondoljuk, elég lenne egy „fokozat” különbség a többi művészek javára.

Az 1978/79-es tanévnyitó ünnepségén az igazgató bejelentette: az Intézet vezetősége és tantestülete azt a feladatot kapta a Kulturális Minisztériumtól, hogy készítsen részletes tervet az Intézet átszervezésére, mert előreláthatóan 1980 szeptemberétől az intézmény Főiskola lesz. Tanárok és növendékek egyaránt nagy örömmel fogadták a bejelentést, a hírt az egész „szakma” megleléssel vette tudomásul. (...) Miközben az Intézet munkatervének középpontjában álló „főiskolásításon” dolgoztunk, váratlanul eltűntek mellőlünk partnereink. A minisztérium munkatársai hallgatásba burkolóztak, majd az új tanév elején kiderült, hogy a megvalósítás – egyelőre – újra elakadt.¹⁷

*

Viszonylag könnyen kialakítottuk az Intézet tantervét, és az egyes tárgyak programját, tananyagát. A szovjet iskolák értékes tapasztalatát tükröző tantervek igazítottak el bennünket. Nagyszerű útbaigazításokat kaptunk, de az utat magunknak kellett megtennünk. Egy témában mutatkozott „hézag” már a munka elején. A klasszikus és modern táncban sok olyan mozgáselem fordul elő, amelyik nem szerepel a tanterv egyik tánc-tárgyában sem. Ide tartozik még a szerepformálás is.

Az első években két tantárggyal próbáltunk megoldást találni: a „színpadi játék”-kal és az akrobatikával. Az akrobatikáról hamarosan kiderült, hogy nem old meg semmit. A „színpadi játék” tanítását színész-tanárra bíztuk, de a színészi és táncos kifejezési eszközök különbözősége miatt a színészi nevelés módszerei a táncos nevelésben nem váltak be. Ezután Szalay Karolát – a nagyszerű táncművészt – bíztuk meg, hogy e tárgy keretében meglévő balettekből tanítson be részleteket. Ez sem vált be. A tárgy nem készségeket fejlesztett, hanem egy-egy konkrét feladat megoldására szorítkozott, egy csonka jeleneten belül. Ezután pantomimmal kísérleteztünk. Ez sem vált be. Végül a klasszikus balett munkaközösség (...) kidolgozott egy tananyagot. Sokféle hiányt akartunk e tárgy keretében pótolni. Így: a helyezkedések táncos megoldását (fekvést, ülést, állást és a táncos átmeneteket); a dinamikai váltásokat, feszítést-lazítást (pl. ájulást); a színpadi járást, futást – aminek kifejezés szempontjából sok változata lehetséges; lelkiállapotot, indulatot kifejező „gesztusok”-at; egy situációba való beilleszkedést, ami elengedhetetlen a cselekményes balettekben; stílusismeretet, a különböző korok balettejeinek stílusába való beleélést; végül a szerepformálást, amely végigkísér egy színpadi alakot egy rövid jeleneten vagy egy estét betöltő művön keresztül. A jó szándékú törekvés ellenére a megoldást ma sem érezzük kielégítőnek. (...)

*

Hol tartunk most? Már van egy új telkünk, közel az Operaházhoz, és elkészültek az épület tervei. A tervek jók, és ha megvalósulnak, a Balett Intézetnek lesz „háza” – nem is akármilyen!¹⁸ (...) Dózsa Imre, az Intézet új igazgatója¹⁹ okosan és keményen nekifeszült a feladatok megoldásának, és úgy tűnik, hogy a minisztériumban segítő partnerekre talált. Reméljük... Segíteni akarunk. A művészeti tanács, a tantestület és a növendékek mindannyian készen állnak a segítségére. Ez a rendhagyó „köszöntő” is segíteni akar.

Eddig Lőrinc György sorai. S hogy mi a helyzet ma? Az intézmény 2017-től egyetemként működik, az erzsébetvárosi Kazinczy utcai telephelyet kiváltó új szakmai épület a zuglói Columbus

utcai campuson ez év végére elkészül. Ezáltal az intézmény – a létrehozását követően hatvanhét évvel – végre egyetlen helyen, nyugodt környezetben, kiváló feltételek mellett végezheti alapfeladatát, amely 1950 óta nem változott: táncművészek, koreográfusok, táncpedagógusok képzése – világszínvonalon.²⁰

(Összeállította és a jegyzeteket írta: Bolvári-Takács Gábor)

Jegyzetek

- 1 Az intézmény jogállásáról és képzési rendjéről lásd: Bolvári-Takács Gábor: A Magyar Táncművészeti Főiskola és a jogelőd Állami Balett Intézet oktatási rendszerének fejlődése (1950–2010) = Új Pedagógiai Szemle, 61. évf. 11–12. szám, 2011. november–december, 248–258. o.
- 2 Életéről részletesen lásd: Lőrinc László: Ég és föld között. Lőrinc György első harminc éve (1917–1948). Orkesztika Alapítvány, Budapest, 2005.
- 3 Megjelent: Lőrincz György (sic!): Az Állami Balett Intézet munkájáról = Táncművészet, II. évf. 2. szám, 1952. február, 38–44. o.
- 4 Erről részletesen lásd: Bolvári-Takács Gábor: Az Állami Balett Intézet létrehozásának politikai körülményei = Kritika, 29. évf. 8. szám, 2000. augusztus, 26–28. o.
- 5 A beiratkozás alsó életkori határa mára eltolódott: a hatodik évfolyam végén a balettnövendékek általában 16 évesek.
- 6 Ma a végzősök életkora a főiskolai alapképzés befejezésekor általában 19 év.
- 7 Megjelent: H. S.: Ötéves az Állami Balett Intézet = Színház és Mozi, VII. évf. 42. szám, 1954. október 15., 24. o.
- 8 1954-ben Nádasi Ferenc tizenkét növendéke végzett; ők a képzést még az Operaház balettiskolájában kezdték. Részletesen lásd: Gyarmati Zsófia – Macher Szilárd: „A tánc csillagai lettek...” Az Állami Balett Intézet első végzős évfolyama. Magyar Táncművészeti Főiskola, Budapest, 2015.
- 9 Megjelent: Lőrinc György: Harmincéves az Állami Balett Intézet. Rendhagyó megemlékezés = Táncművészet, V. (XI.) évf. 9. szám, 1980. szeptember, 1–3. o.
- 10 Szentpál Olga mozdulatművészeti magániskolája a Városligeti fasorban működött.
- 11 Államvédelmi Hatóság, a politikai rendőrség elnevezése 1948–56 között.
- 12 Az Andrassy út 24. számú épületről van szó.
- 13 Az Andrassy út 25. szám alatti épület 2001-ig volt az iskola székhelye.
- 14 A Gellért-hegyi sziklatemplomhoz tartozó Pálos kolostorról van szó, amely 1991-ig volt az intézet diákokotthona.
- 15 A Kossuth Lajos téri egykori Kúria-épületről van szó (ma: Néprajzi Múzeum).
- 16 A művészeti főiskoláknak egyetemi jellegű főiskolákká átszervezéséről szóló 1971. évi 20. számú törvényerejű rendeletről van szó. Részletesen lásd: Bolvári-Takács Gábor: Művészeti felsőoktatás és autonómia 1945–1993. A művészeti egyetemek szervezeti fejlődése az autonómia ígéretétől a tényleges autonómiáig = Zempléni Múzsza, I. évf. 3. szám, 2001. augusztus, 18–36. o.
- 17 Az intézetet végül 1983. szeptember 1-jével emelték főiskolai rangra, bár eredeti nevét 1990-ig megtartotta.
- 18 Az új szakmai épület jelenlegi helyén, a zuglói Columbus utcában, csak 2002-ben készült el.
- 19 Dózsa Imre Kossuth-díjas balettművész, balettmester 1979–1991 és 1998–2006 között vezette az intézményt.
- 20 Az intézmény történetéről és működéséről átfogóan lásd: A balettművészet felé. Szerkesztette: Lőrinc György. Gondolat Kiadó, Budapest, 1961; Mozaikok a Magyar Táncművészeti Főiskola első ötven évéről. Összeállította: Fodor Antal. Planétás Kiadó, Budapest, 2001; Magyar Táncművészeti Főiskola – Tizenöt év története 2000–2015. Összeállította: Schanda Beáta. Magyar Táncművészeti Főiskola, Budapest, 2016.